

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.04.1995, sp. zn. 8 To 10/94, ECLI:CZ:NS:1995:8.TO.10.1994.1

Číslo: 38/1995

Právní věta: Skutečnost, že se pachatel trestného činu spáchaného na území České republiky stal v důsledku zániku ČSFR občanem cizího státu - Slovenské republiky, kde má trvalé bydliště, nevylučuje možnost konat proti němu řízení proti uprchlému podle § 302 odst. 1 tr. ř. stejně jako proti každému cizinci, který se zdržuje ve svém domovském státě. I za těchto okolností se pachatel totiž může pobytem v cizině vyhýbat trestnímu stíhání. Závěr o tom, že se pachatel vyhýbá trestnímu stíhání pobytem v cizině, lze v takových případech učinit jen na základě konkrétních zjištění o jeho chování (např. odmítání převzetí zásilek od orgánů trestního řízení České republiky apod.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.04.1995

Spisová značka: 8 To 10/94

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení proti uprchlému

Předpisy: 141/1961 Sb. § 302 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 38/1995 sb. rozh.

Skutečnost, že se pachatel trestného činu spáchaného na území České republiky stal v důsledku zániku ČSFR občanem cizího státu - Slovenské republiky, kde má trvalé bydliště, nevylučuje možnost konat proti němu řízení proti uprchlému podle § 302 odst. 1 tr. ř. stejně jako proti každému cizinci, který se zdržuje ve svém domovském státě. I za těchto okolností se pachatel totiž může pobytem v cizině vyhýbat trestnímu stíhání.

Závěr o tom, že se pachatel vyhýbá trestnímu stíhání pobytem v cizině, lze v takových případech učinit jen na základě konkrétních zjištění o jeho chování (např. odmítání převzetí zásilek od orgánů trestního řízení České republiky apod.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 4. 1995 sp. zn. [8 To 10/94](#))

K stížnosti pro porušení zákona Nejvyšší soud zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 7. 1994 sp. zn. [8 To 10/94](#), jakož i rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích, pobočka Tábor,

ze dne 28. 3. 1994 sp. zn. T 5/93, a krajskému státnímu zástupci v Českých Budějovicích přikázal, aby věc projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Na podkladě obžaloby býv. Vyššího vojenského prokurátora v Příbrami ze dne 7. 10. 1991 sp. zn. Vv 56/90 probíhalo ve dnech 16. 12. 1991 až 30. 10. 1992 u býv. Vyššího vojenského soudu v Táboře hlavní líčení proti bývalým čelním funkcionářům Ministerstva vnitra ČSSR ing. F. K., ing. A. L., CSc., a PhDr. K. V. Obžaloba jim kladla za vinu spáchání trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák. Obžalovaný ing. A. L. se měl dopustit dvou takových trestných činů. Hlavní líčení dospělo dne 30. 10. 1992 až do závěrečné porady, po níž předseda senátu vyhlásil dvě rozhodnutí. Rozsudek sp. zn. T 8/91 jímž soud uznal jmenované vinnými shora uvedeným trestným činem jako spolupachatele a odsoudil je k nepodmíněným trestům odnětí svobody s výkonem v první nápravně výchovné skupině, a to ing. A. L. ke čtyřem rokům, ing. F. K. ke třem rokům a PhDr. K. V. ke třem a půl roku. U všech tří byla vyslovena také ztráta vojenské hodnosti. Dalším rozhodnutím, a to usnesením stejné spisové značky, pak soud vyloučil zmíněný druhý trestný čin ing. A. L. podle § 23 odst. 1 tr. ř. k samostatnému projednání. Současně rozhodl podle § 221 odst. 1 tr. ř. tuto část trestní věci vrátit prokurátorovi k došetření.

Skutek, jehož se došetření mělo týkat, byl podle obžaloby spáchán obviněným tím, že ve funkci náměstka ministra vnitra ČSSR ve snaze podstatně ztížit přezkoumání činnosti součástí StB koncem měsíce listopadu 1989, nejpozději dne 28. 11. 1989, v rozporu s interními předpisy, rozhodl o vytrídění a následné skartaci obsáhlého množství spisového materiálu StB. V tomto skutku byl spatřován trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák.

Proti uvedenému usnesení býv. Vyššího vojenského soudu v Táboře podal býv. vyšší vojenský prokurátor v Táboře stížnost, o níž rozhodoval Vrchní soud v Praze. Ten usnesením ze dne 23. 4. 1993 sp. zn. Tov 3/93 napadené usnesení zrušil a Vyššímu vojenskému soudu v Táboře přikázal, aby o věci znovu jednal a rozhodl. V rozhodnutí se vrchní soud ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že věc v důsledku nedostatečné objasnenosti nelze zatím meritorně rozhodnout, ovšem s tím, že příslušné došetření musí učinit vyšší vojenský soud sám, protože nejsou splněny zákonné podmínky podle § 221 odst. 1 tr. ř., tj. že výsledky hlavního líčení ukazují na podstatnou změnu okolností případu.

Krajský soud v Českých Budějovicích, pobočka Tábor, nástupce zaniklého Vyššího vojenského soudu v Táboře, nařídil hlavní líčení v této věci na den 28. 3. 1994. Toto pojal jako pokračování hlavního líčení probíhajícího ve dnech 16. 12. 1991 až 30. 10. 1992. Bez provedení jakýchkoli dalších důkazů bylo opět uděleno slovo k závěrečným řečem a po poradě byl vyhlášen rozsudek sp. zn. T 5/93, jímž byl obviněný ing. A. L. obžaloby podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštěn. O odvolání státního zástupce proti tomuto rozsudku rozhodl ve veřejném zasedání dne 29. 7. 1994 Vrchní soud v Praze usnesením sp. zn. [8 To 10/94](#) tak, že je podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. U obou soudů probíhalo proti obviněnému ing. A. L. řízení jako proti uprchlému ve smyslu § 302 odst. 1 tr. ř.

Proti tomuto posledně uvedenému rozhodnutí podal dne 25. 1. 1995 ministr spravedlnosti ČR stížnost pro porušení zákona, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného. Odvolacímu soudu vytýká, že nesplnil svou přezkumnou povinnost ve smyslu § 254 odst. 1 tr. ř., v důsledku čehož nezjistil, že proti obviněnému bylo konáno řízení podle § 302 odst. 1 tr. ř., ačkoli pro tento způsob řízení nebyly splněny předepsané podmínky. Dovojuje to z toho, že obviněný měl a má trvalé bydliště v Bratislavě, která je v cizině v důsledku rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky. Stal se tedy cizím státním příslušníkem nezávisle na své vůli. Neuchýlil se do ciziny, aby se vyhybal trestnímu řízení, ale pouze využívá svého práva nepodrobit se justici cizího státu. Řízením proti uprchlému za této

situace byl podle mínění stěžovatele porušen zákon v neprospěch obviněného, proto již z tohoto důvodu měl odvolací soud napadený rozsudek zrušit.

Dále stížnost pro porušení zákona soudem prvního stupně vytýká, že ve věci rozhodl, aniž byl podle § 2 odst. 5 tr. ř. zjištěn skutkový stav v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí. Tvrdí, že jeho rozhodnutí bylo předčasné. V té souvislosti poukazuje na to, že krajský soud nedbal stanoviska Vrchního soudu v Praze z usnesení ze dne 23. 4. 1993 sp. zn. Tov 3/93, v němž je uvedeno, jak má být dokazování doplněno a kterým byl vázán.

Stěžovatel poukázal dále na nelogický postup krajského soudu, když na jedné straně vyzval státního zástupce, aby podal návrh podle § 305 tr. ř., což předpokládalo, že se domnívá, že ve věci je možno rozhodnout i v nepřítomnosti obviněného, následně však s poukazem na tuto skutečnost argumentoval, že další důkazy nelze proto provést. Přitom stěžovatel vyslovil názor, že pokud soud takto uvažoval, nic mu nebránilo v tom, aby postupoval podle čl. 29 Smlouvy o právní pomoci mezi Českou republikou a Slovenskou republikou (sdělení MZV ČR č. 209/1993 Sb.) a odevzdal trestní stíhání ing. A. L. justičním orgánům Slovenské republiky, avšak až po provedení shora naznačených důkazů.

Stížnost pro porušení zákona končí své vývody poukazem na to, že soud druhého stupně uvedené nedostatky nezjistil a nenapravit, a proto navrhuje, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 7. 1994 sp. zn. [8 To 10/94](#) byl porušen zákon v ustanoveních § 302 odst. 1, § 254 odst. 1 a § 256 tr. ř. a v řízení, které jeho vydání předcházelo, v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 a § 302 odst. 1 tr. ř. ve prospěch i neprospěch obviněného ing. A. L., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Ve stížnosti pro porušení zákona je předně vytýkáno, že v posuzovaném případě nebyly splněny podmínky pro konání řízení proti uprchlému podle § 302 odst. 1 tr. ř. S názorem stěžovatele, že v uvedeném ustanovení byl porušen zákon, je nutno v zásadě souhlasit, i když je tomu tak z jiných důvodů, než jsou uváděny ve stížnosti pro porušení zákona.

Z trestního spisu vyplývá, že bez jakéhokoli pokusu o předvolání obviněného ing. A. L. k hlavnímu líčení v této vyloučené trestní věci, předseda senátu krajského soudu napsal dne 2. 2. 1994 jeho obhájci dopis, v němž bez bližšího odůvodnění uvedl, že „obžalovaný v zásadě nepřebírá poštovní zásilky“ a žádal ho o zjištění stanoviska svého klienta, zda se hodlá účastnit pokračování hlavního líčení, anebo žádá o předání trestního stíhání do Slovenské republiky. Po odpovědi obhájce, že jeho klient žádá, aby věc byla předána k vyřízení orgánům Slovenské republiky, však předseda senátu místo toho vyzval krajského státního zástupce (dopisem ze dne 28. 2. 1994), aby podal návrh ve smyslu § 305 tr. ř. V dopise argumentoval, že „obviněného nelze předvolat, protože na zásilky nereaguje, nevyzvedává je a prostřednictvím obhájce sdělil, že žádá, aby jeho věc byl předána k vyřízení orgánům Slovenské republiky. To však realizovat nelze“. Krajský státní zástupce nato přípisem zn. Vv 236/91 ze dne 1. 3. 1994 podal návrh podle § 305 tr. ř. a předseda senátu dne 3. 3. 1994 nařídil hlavní líčení s tím, že řízení bude provedeno proti uprchlému. Obviněného k němu nepředvolal a dále postupoval způsobem uvedeným v § 306 odst. 2 tr. ř., tj. předvolání nechal uveřejnit na soudní desce. Všechny písemnosti byly poté doručovány již jen obhájci.

Podle § 302 odst. 1 tr. ř. lze řízení proti uprchlému konat proti tomu, kdo se vyhýbá trestnímu řízení pobytem v cizině nebo tím, že se skrývá. V odstavci druhém § 302 tr. ř. je pak zakotveno, že toto

řízení nelze vést proti osobě mladistvé. Zákonná dikce tedy s výjimkou mladistvých nijak neomezuje okruh osob, proti nimž lze řízení podle § 302 odst. 1 tr. ř., tedy řízení proti uprchlému, konat. Z toho lze dovodit, že zmíněné řízení lze konat nejen proti občanovi České republiky, ale též proti cizímu státnímu příslušníkovi, event. osobě bez státní příslušnosti.

Obviněný ing. A. L. je v současné době v důsledku zániku České a Slovenské Federativní Republiky cizím státním příslušníkem, který se zdržuje ve svém trvalém bydlišti na území Slovenské republiky. Tato skutečnost sama o sobě však nepostačuje pro konání řízení proti uprchlému, neboť zákon požaduje, aby se obviněný zároveň pobytem v cizině vyhýbal trestnímu řízení. Ve stížnosti pro porušení zákona se argumentuje, že obviněný se stal cizím státním příslušníkem nezávisle na vlastní vůli. Neuchýlil se tedy do ciziny, aby se vyhýbal trestnímu řízení, ale pouze využívá svého práva nepodrobit se jurisdikci cizího státu. S tímto názorem nelze souhlasit.

Zákon nepřikládá žádný význam otázce, jak se obviněný do ciziny dostal, stanoví v § 302 odst. 1 tr. ř. pouze podmínku, že musí jít o případ, kdy se obviněný pobytem v cizině trestnímu řízení vyhýbá. Neobstojí argument, že obviněný ing. A. L. toliko využívá svého práva nepodrobit se jurisdikci cizího státu. Zmíněného práva využívá v podstatě stejným způsobem např. cizinec, který se dopustí na území České republiky určitého jednání a teprve po návratu (nikoli útěku) do svého domovského státu se dozví na základě obeslání orgány čs. státu, že šlo o trestný čin a rozhodne se rovněž nepodrobit jurisdikci cizího státu. Oba případy se v zásadě neliší a je přitom nepochybné, že ve druhém případě bude řízení proti uprchlému možno konat. Lze tedy uzavřít, že určité specifikum, týkající se v posuzované věci otázky, jakou formou získal obviněný ing. A. L. cizí státní občanství, nebrání při splnění dalších zákonných podmínek konání řízení proti uprchlému podle § 302 odst. 1 tr. ř.

V projednávané trestní věci však došlo ohledně možnosti konat řízení proti uprchlému k jinému pochybení. Jde o výše zmíněný zákonný požadavek, aby se obviněný pobytem v cizině vyhýbal trestnímu řízení. K takovému závěru nestačí pouhé konstatování, že obviněný si nevyzvedává písemnosti, jež mu jsou našimi orgány trestního řízení zasílány (což mimochodem nebylo nikterak blíže specifikováno), ale je nutno zjišťovat dostupnými cestami, zda jde u obviněného skutečně o vyhýbání se trestnímu řízení. V posuzované věci se soud ani nepokusil obviněného obeslat, ale spokojil se s tím, že na něj učinil prostřednictvím obhájce shora uvedený dotaz. Ačkoli si obviněný zvolil to, co mu bylo nabídnuto, dalším úkonem soudu již byl pouze podnět státnímu zástupci, aby podal návrh na konání řízení proti uprchlému s tím, že předání trestního stíhání Slovenské republice není možné. (Tento postup skutečně vylučuje čl. V Závěrečného protokolu Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech - uveřejněna pod č. 209/1993 Sb. Tím se uvádí na správnou míru i názor obsažený ve stížnosti pro porušení zákona, že trestní stíhání ing. A. L. mohlo být předáno Slovenské republice.)

Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že krajský soud v daném případě nesplnil svou povinnost zjistit, zda jsou splněny zákonné podmínky pro konání řízení proti uprchlému. Jestliže poskytl obviněnému svým výše uvedeným dotazem možnost zvolit si jednu ze dvou, byť i chybně stanovených variant dalšího postupu ve věci a obviněný této možnosti využil, nelze poté dovozovat jen ze skutečnosti, že zvolená varianta je nerealizovatelná a že obviněný se hodlá vyhýbat trestnímu stíhání v České republice. Bylo povinností soudu za vzniklé situace učinit buď nový, a to již jednoznačný dotaz na obviněného, nebo jej o situaci informovat a předvolat ho event. i formou dožádání k hlavnímu líčení. Teprve na základě výsledků zmíněných aktivit by mohl soud zodpovědně a se znalostí věci rozhodnout, zda u obviněného ing. L. byly či nebyly splněny podmínky § 302 odst. 1 tr. ř.

Kromě toho se soudy obou stupňů dopustily v trestním řízení dalších procesních chyb, které nakonec

vyústily i v nesprávné meritorní rozhodnutí.